ARMENIA, Journal en langue Arménienne fondé à MARSEILLE en 1885

ԱՐՄԷՆԻԱ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲՈՒՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 34րդ տարեշրջանի (1918 օգոստոս–1919 յուլիս բաժնորդագինն է 20 ֆրանգ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանգ, կանխիկ: Ամսական բաժնորդագինն է 2 ֆրանգ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանգ.: Նամակ կամ դրամ ղրկել այս հասցէով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal *Armenia*
MARSEILLE (France)

ԼՒ ՏԱՐԻ
ԹԻՒ 52

1919 ՅՈՒԼԻՍ 30 Դշ.
(Հ. Տ. 1919 Յուլիս 17)

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, հատուածելով և կամ ամբողջութեամբ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձնելու չհրատարակուած ձեռագիրները:

Գոնուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:

Գոնուցման 1 միլլակ գիրը 1 սանտիմ կարժէ. 1 գլխագիրը 2 սանտիմ:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction : Place Alexandre-Labadié ,17

ՄՐՄԷՆԻԱՅԻ 35ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԸ

Ս. ՄԷՆԻԱՅԻ 34րդ տարեշրջանը կը վերջանայ այս 52րդ թիւով և օգոստոսի սկիզբը կը թիւակոխենք 35րդ տարեշրջանը, 1885 օգոստոսին սկսած և ցարդ չարունակուած լինելով անոր հրատարակութիւնը Մարսէյլի մէջ:

Ընդհարկ տպագրական նեղկացուցած դժուարին հանգամանքներուն և ամէն բան տարտպալման պատճառ լինելուն, մենք կը չարունակենք Ս. ՄԷՆԻԱՅԻ բաժնորդագինը նոյնը պահել, վասն զի լինելով որ 34 տարիներէ ի վեր Ս. ՄԷՆԻԱՅԻ հրատարակութիւնը իր հաճախութեամբ ու բաժնորդութեամբ քաջալերող ժողովուրդը պիտի սկսակցի պատն ուելի տարածելու և բարոյական ու նիւթական ուելի օգնութիւն տալու անոր:

Միայն թէ, Թիւրքիա և Պարսկաստան գտնուողներուն համար ամէն տարի եղած զեղչը, որուն կը ղրկէինք Ս. ՄԷՆԻԱՅԻ տարեկան 10 ֆր. բաժնորդագնով, ինչպէս նաև պատերազմի միջոցին Ֆրանսա գտնուող ուսանողներուն և զոհուածներուն համար եղած զեղչը կը գադրի այլևս: Որովհետև մենք եթէ չենք ուզեր ընդհանրին պէս վճարել իրենց բաժնորդագինը, պէտք է անմիջապէս դրկեն մեզի որ օգոստոսէն սկսած դադրեցնենք իրենց թերթի դրկելը: Եթէ գոնէ պարտք մնան վերջացող շրջանէն, մինչև 1919 յուլիսի վերջ իրենց բաժնորդագինը նախկին պայմանի համեմատ 10 ֆրանգ հաշուով պէտք է դրկեն և 1919 օգոստոսէն սկսած՝ 20 ֆր. իսկ անոնք որ ԱՐԴԻՆ վճարած են 10 ֆր.ի հաշուով իրենց բաժնորդագինը առաջիկայ ամիսներուն համար ալ, իրենց այդ վճարքի ժամանակը լրանալէն յետոյ նոր պայմանին համեմատ կը վերանորոգեն իրենց բաժնորդագրութիւնը 35րդ տարեշրջանէն սկսած, Ս. ՄԷՆԻԱՅԻ տարեկան բաժնորդագինը 20 ֆրանգ է ամէնքին համար և ամէն տեղ, ի բաց առեալ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ: Հայաստան բնակողներուն համար միայն 10 ֆր. բանգ է տարեկան բաժնորդագինը: Սակայն հաշուի համեմատ կընդունուի նաև բաժնորդագրի վճարում 6 ամսէ 6 ամսա կամ 3 ամսէ 3 ամսա:

Մենք Հայաստան ընտրով կը հաղորդենք, գէթ առ այժմ մինչև որ փարիզի խաղաղարարները վերջնապէս գծեն Հայաստանի պետական սահմանները, այն ամէն տեղերը որոնք նշանակուած են ժողովրդական Հայաստանի մաս կազմելու համար Հայերի պահանջները նոր կայացնող աշխարհագրական քարտէսին մէջ, որ Տիարներ Ա. Ազգ. բանեանի և Պօղոս Նուպարի առաջարկութիւնը կրող Քիշտաակագրին հետ մէկտեղ յանձնուեցաւ փարիզի խաղաղական խորհրդաժողովին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թիւրքական շարժումներ. — Հայ գիւղօրական քրոնիկ. — Հայաստանի Հանրապետութեան տարեդարձի հանդէսը մայրաքաղաքին մէջ. Հայաստանի Հանրապետութեան Թղթատարական նիշերը. — Թիւրքական հաամաժողով մը Էրզրումի մէջ. Ալիքերմ Հասքէլի ուղեկիցները կ.պօլիս հասած. — Լուրեր Կարինէն, Կիլիկիաէն եւ Կ.պօլսէն. — Հայ կոյսեր եւ հարսեր Տիգրանակերտի Թիւրքաց հարէմներուն մէջ. — Յաղթութեան պատուին համար. — Տեղական. — Լա Հէյի Հայ կամաւորական եւ ներգաղթի գրասենեակէն. — Գերմանիայի հետ խաղաղութեան դաշնագիրը. — Ազատիական պատուիրակութիւնը. — Գուլկար պատուիրակութիւնը. — Նոր ստացուած հրատարակութիւններ. — Յանուցամներ:

ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐ

Թիւրքիա իրեն ապառնացող քայքայման վտանգը տակաւին լրջօրէն դպացած ըլլալ չցուցներ, կամ թէ, ուելի ճիշդ, խորապէս լծուելով մոռացած կայսերական վերազմին նախանշանները, անդիտութեան մը քօղին տակ, ծայրայեղ յետադիմութեան մատնուած բախտախնդրի մը մոլեգնութեամբ, ամէնէն բիրտ ու նենգ միջոցները վերսին որդեգրել կը ձգտի, որոնք իրեն համար սովորական դարձած են այլևս:

Հինգ տարիէ ի վեր կոտորեցին, կողոպտեցին խայտառակութեան ենթարկեն երբ և ցցան յանկինէնով ան պահուն երբ Տաճատ Ֆէրիտ փաշաներ կը մեծէին իրենց նահատրդներու դործած սճիրները չլքի մեղմել իրենց անմիսթիւնը և նպատակը պատրուակելով, անդին՝ Հայաստանի մէջ նոր գազեր կը նիւթեն մեր ազգին բեկորները ջանրելու և ջնջելու համար:

Յիմար ինքնախաբէութիւն արդարև:

Թալէաթի և Էնվէր Հայատպանութեան ամենէն կատարեալը գործեցին, Հայկական գաղը ատով ապահովել կարծելով, մինչ այսօր այդ նուիրական գաղը ուելի քան կենդանի է և խօսուն. նոյնը կը չարունակեն այսօր նոր Էնվէրներն ու Թալէաթները որոնք ապահովաբար պիտի արագացնեն իրենց կործանումն ու մեր ազատագրութիւնը:

Այդ բարբարոս միջոցներով չէ որ հայ գաղը պիտի սպրի այսուհետև և Թիւրքիա իր օրհասի գալարումներուն մէջ պէտք է լաւ ի միտ դնէ որ Հայերը և Հայաստան սուրբ երկիրը չանին երբէք. իրենց կղզիկ գալիք ամէն մէկ նոր հարուած պիտի ծառայէ մեզ ուելի ամրապնդելու մեր հաւատքին և վճռամտութեան մէջ. այսպէս կը վկայէ անցեալ պատմութիւնը և՝ այսպէս պիտի նուիրագործէ ապագան:

Բայց այսուհանդերձ, գտնուողին կը կսկծանք հատնական սարսափներու կրկնութեան մատագատկերովը որոնք հետացնելու և ի դերև հանելու համար է որ պէտք է այժմ մեր այժմեր լարենք. նման պարագայ մը չհասած յաղթանակին ամենէն դաժան հեղձութիւնը պիտի ըլլար անկասկած և մենք իրաւունք ունինք յուսալու որ մեր բարեկամ դաշնակիցները այս անգամ վճռականօրէն պիտի վերջ տան մեզ խեղդող մղձաւանջին, հայկական այժերու օգնութեամբ պրաւելով մեր երկիրը իր պատմական և իրաւական սահմաններուն մէջ:

Հիմա որ արեւի պէս փայլուն կերեւի թէ Հայաստան պիտի անկասելի Թիւրքիայէն, արդարացնական չէ Հայաստանի դրաւման յապաղումը և մանաւանդ, կը չեչտենք այս պարագան, Թիւրքիայի հետ կնքուած դինադադարի պայմաններու մէջ բացարձակապէս յիշուած է այդ կէտը:

Թիւրքիայի հետ խաղաղութեան դաշնագիրը դժբադարար կուշանայ, ինչ որ բարեբախտ չէ մեզ համար որովհետև անմասութեան տիպար թիւրք ամբոխը տակիներ կը փընտռէ ու կատղած իր վարպետ բնազդը ցցացընելու և յագեցնելու համար:

Այս հանգամանքներու մէջ միակ կարելի միջոցն է Հայաստանի դրաւումը և մենք կը յուսանք որ Ազգային Հայաստանի միացած պատուիրակութիւնը պէտք եղած ջանքեր կը թափէ այսուղղութեամբ:

Միանգամ ընդմիշտ պէտք է խրատակել թիւրքական չարժումները իրենց հիմէն. Հայաստանի մէջ անոնք նոր եռուզեռով մը տագնապած են. Էրզրումի մէջ կազմուած է թիւրքական համաժողով և մենք չենք դժուարանար դուշակելու թէ ի՛նչ կը նշանակէ այդ համաժողովը որովհետև թիւրք ուղեղը լաւ, բանիւայ մտքեր չկրնար արտադրել բացի իր բնազդական պատանեքէնէն, մանաւանդ ներկայ ճգնաժամային վայրկեաններուն մէջ:

Լաւ գիտակցինք կացութեան և մեր այժերու համապատասխան աշխատինք արդիւնել նոր ապէտներու կրկնութիւնը որովհետև մէն մի հայ կեանք նուիրական է մեզ համար և անգին:

Այս թոյլ ըլլայ մեր օրուայ մտահոգութիւնը և անոր խոհանոցը՝ մեր կարգախօսը, ինչ որ կիրագործի Հայաստանի պրաւումով միայն:

Գործնք արագ և վճռական կերպով:

Թ. ԵՂԻԱԵ

ՀԱՅ ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԲՐՈՆԻԿ

Հայ ազգը չճանչնար հայ զինուորը

Համաշխարհային պատերազմին ժէջ փոքրաթիւ հայ ցեղը կատարեց զինուորական դեր մը որ իր քաղաքական վիճակէն և իր միջոցներէն շատ բարձր էր։

Ըլլայ դաշնակից բանակներու ժէջ, ըլլայ հակական գունդերու ժէջ, հայ ռազմիկը փառաւոր կերպով կռուեցաւ, զոհուեցաւ, յաղթեց։

Կը գանգատինք յաճախ թէ օտարները չեն գնահատեր այդ զինուորական աչժանիքը։

Բայց պէտք է ժեր ժէջ խոստովանինք որ հայ ազգն իսկ — աչ զինուոր ժասը — շատ քիչ կը հետաքրքրուի իր զինուոր զաւակներով, անտարբերութեամբ կը վերաբերի անոնց հետ և երբեմն իսկ կը զանայ իր հպարտական քաջալերիչ համակրանքը։

Հայ զինուորը կռւած այդ, թէև կը լռէ։

Հայ զինուորը կը տեսնէ որ միւս ազգերու ժէջ, երբ «Մեր բանակը» խօսքն արտասանեն, ասոր թէ ժարդկանց հոգին բերաններն կուգայ, մինչդեռ Հայ ժը երբ խօսի հայ զինուորի կամ հայ բանակի ժասին, ասոր թէ բերանը հոգի կը բացւի։

Հայ զինուորը կը նշմարէ որ երբեմն երբեմն իրեն ուղղուած փառաբանութիւնները աւելի ածականներով հարուստ են քան թէ անկեղծ զգացմունքով և կը քօղարկեն ազգային չահին հետ սերտ յարաբերութիւն չունեցող նպատակ ժը կամ պարզ քաղաքավարական արտայայտութիւն ժը։

ինչո՞ւ։

Պէտք չէ ատոր հպարտ ժեզ զգալ հայ ժողովուրդը Ազգային կրթութեան ժեծ պակաս ժը կայ անոր ժէջ. պէտք է այդ պակասը հոգալ։ Խոր տգիտութիւն ժը կը տիրէ ան որ ժէջ հայ զինուորական գործունէութեան ժասին. պէտք է այդ տգիտութիւնը փարատել։

Երբ ժողովուրդը իրապէս ճանչնայ իր զինուորը, ժէկ կողմէն իր բարոյական ժակարդակը կը բարձրանայ, ժիւս կողմէն բանակին այժն ու արժէքը կը բազմապատկուի։

Ենթատեղակալ Վ. Փ.

* * *

Զինուորական լուրեր.— *Հայկական Լէգէոնի հրամանատարութիւնը ընտանձած է գնդապետ Ֆլի Սէնթ Մաուր։ Հաղարապետ Բօժէ որ ժամանակաւորապէս կը վարէր այդ պաշտօնը, կը վերադառնայ Ֆրանսա։*

= Կիմանանք թէ Հայկական Լէգէոնի զինուորներու ցրուժը որ կանգ առած էր, նորէն ակսեր է։ Փափաքելի է որ, ինչպէս կըլլայ ժամեն երկրի ժէջ և ժամեն բանակի համար, հրատարակուի թէ ի՞նչ պայմաններու ժէջ կը կատարուի այդ ցրուժը, որո՞ւ հրամանով և ի՞նչ տեսակ ապահովութիւններով։ Ինչո՞ւ պատահմամբ Ֆրանսա կը նատի և հոն արձակուդ հայ զինուորը կատանայ Ֆրանսացի զինուորի հետաքրքրութիւնը ժինչդեռ Կիլիկիոյ ժէջ արձակուդ հայ զինուորը ահէ հետաքրքրութիւն չտպատանար։ Վստահ ենք որ Ֆրանսական օրէնքին հետ համաձայն չէ այդ գործելակերպը։

Նոյն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՕՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ

Ամերիկահայերու մուտքը խորհրդարան. Միացեալ Հայաստանի յայտարարութիւնը.

Հոգեհանգիստ եւ զօրահանդէս Օտարներու եւ Կամաւորներու Ներկայութեան

Երեւան, 30 մայիս

(Շար. 51րդ թուէն եւ վերջ)

Ազգային վարկեր

Հանդէսին նախագահը կը յայտարարէ կառավարութեան հետեւեալ որոշումները.—

Ա. Վարկ բանալ Հանրային Կրթութեան նախարարի անունով՝ հայ ազատագրութեան հերոսներու յիշատակին, Հայաստանի մայրաքաղաքի մէջ յուշարձան կանգնելու համար 100,000 րուբլի, իսկ 25,000 ր. ալ արձանի նախագծին մրցանակաբաշխութեան համար։

Բ. Վարկ բանալ Հանրային Կրթութեան նախարարի անունով՝ հրատարակելու Հայ ազատագրութեան պատմութեան վերջին էջը, համաշխարհային պատերազմի սկիզբէն մինչեւ Հայաստանի անկախ յայտարարութիւնը, երկու ճառագով եւ բնոյթով։ Առաջինը պէտք է ընդգրկէ գիտական ուսումնասիրութիւն, պատկերազարդ, շքեղ հրատարակութեամբ. իսկ միւսը՝ համառօտ, հանրամատչելի, ժողովրդական եւ ժամանակին։ Առաջին հրատարակութեան համար 150 հազար րուբլի, իսկ մրցանակաբաշխութեան՝ 25,000 րուբլի. երկրորդի հրատարակութեան համար 50,000 րուբլի, իսկ մրցանակաբաշխութեան՝ 10,000 րուբլի։ Հրատարակութենէն առացուած գումարը պիտի մտնէ պետական գանձարանը։

Գ. Վարկ բանալ Զինուորական նախարարի անունով, ինկած քաջամարտիկ հերոսներու օրհնական ու յիշատակը հայ զինուորի ու գործիչի սրտին մէջ միշտ վառ պահելու համար՝ հաստատել շքանշան մը Հայրենիքի համար կատարած ծառայութեան համար եւ այս շքանշանի խորհրդանիշը նոյնպէս ընդունիլ մրցանակաբաշխութեան միջոցով, որուն համար յատկացնել 5000 րուբլի, իսկ շքանշանը պատրաստել տալու համար 15,000 րուբլի։

Յուշարձանի հիմնադրամը ձեռնացնելու համար կոչով մը դիմել համայն հայութեան։

Նախագահին ճառը

Ապա խօսք կ'առնէ խորհրդարանի նախագահ Պ. Սահակեան։

«Այս տօնը, կ'ըսէ ան, ամենաամենօտնն է հայութեան համար։ Երկար տասնապատիկ յետոյ, հերոսական գոյամարտով, հայ աշխատաւորութեան կամքի եւ զօրաւորութեան վրայ յենուած, հայ քաղաքական կեանքը իր պետական խարիսխը ձգեց մեր բնաշխարհին մէջ։ Ոչ միայն պետական քաղաքական կեանք ստեղծեցինք, այլ եւ վերցուցինք քառասնամեայ սահմանադրական հպատակութեան երկու հատուածները։

Իրականացաւ այն, ինչ երկար ժամանակ ցանկացած էր մեր ժողովուրդն ու անոր քաղաքական մտածողութեան դեկավար շրջանները։ Այժմ կը մնայ վերաշինել, վերաստեղծել պետական հաստատուն իրաւակարգ, յենուած Հայաստանի բոլոր ժողովուրդներուն վրայ, պաշտպանել արեւամբ գնուած մեր հայրենիքը, լծուիլ անոր բախտին եւ ապագային։»

Ամերիկահայութեան ապրումը

Վ. Քրմոյեանը Ամերիկահայ Գործադիր Մարմնի անունով կ'ողջունէ ազգային մեծ տօնը. ապա կը կարդայ Գործադիր Մարմնի գրաւոր յայտարարութիւնը այն մասին, որ այս կառավարութիւնը կ'ընդունի իբրեւ կորիզ երկու հատուածներու քաղաքական պետականութեան, որուն շուրջը հետք է խմբուի Միացեալ Հայաստանի պետական կեանքը։

Կաթողիկոսին ճառը

Ապա վեհափառ Կաթողիկոսը խօսքով մեր ժողովուրդի հոգիի արիութեան մասին, կ'ողջունէ, կ'օրհնէ Միացեալ ու Անկախ Հայաստանի ազատագան, կոչ ընելով ստեղծել ինքնուրոյն հայկական դրօշութիւն, դաստիարակել սերունդը հայ ոգիով, յոյս չը դնել օտարի վրայ որովհետեւ մեր ժողովրդի բարօրութիւնն ու յառաջդիմութիւնը մեզմէ է կախուած բացառապէս։ Այժմ երբ Մասիսը մագնիսի պէս քաշեց ու միացուց հայութեան երկու հատուածները, երբ ստեղծուեցաւ Միացեալ Հայաստան մը, այժմ պէտք է բարենք մեր ազգային բոլոր կազմակերպութիւնները փրկելու եւ դաստիարակելու մեր ժողովուրդը ի փառս իր ազատ Հայրենիքի։

Ամերիկայի Ներկայացուցիչը

Ապա Ամերիկեան որբահամար ընկերութեան նախագահ Հարիւրապետ Էլզբը կը շնորհաւորէ Հայաստանի վերականգնումը եւ ուրախութիւն կը յայտնէ որ ինքը իբր Ամերիկայի քաղաքացի ներկայ է այս մեծ տօնին։ Կը խոստանայ այստեղ աւելի եռանդով աշխատիլ «կը տեսնէք ու կը հաստատիք որ մենք ամէն ինչ պիտի ընենք այս երկրի կազմակերպութեան համար»։

Պարսկաստանի կոմիտէ

Պարսկաստանի Ներկայացուցիչը կը շեշտէ երկու հարեւան ժողովուրդներու դարաւոր բարի ու հաւերաշխ դրացնութեան վրայ, յոյս յայտնելով, որ այստեղ ալ այդ երկու ժողովուրդները նոյնպիսի բարեկամութեամբ կը շարունակեն ապրիլ կողք կողքի, յանուն երկու ժողովուրդներու բարօրութեան։

Ապա Վրաստանի եւ Ատրպէյճանի Ներկայացուցիչները իրենց կառավարութեան անունով ողջունեցին Հայաստանի այս մեծ տօնը։

Ողջոյնի խօսքեր

Ցետոյ յաջորդաբար ողջոյնի ճառեր կարտասանեն Հ. Յ. Դ. Երեւանի եւ Վրաստանի կեդր. կոմիտէներու կողմէ ընկերը վ. Խորէնին, Հ. Յ. Դ. պիւրօի անունով ընկ. Ս. Ա.բարատեան, Ամերիկահայ գաղութի կողմէ՝ ընկ. Ա.բէկն Միքայէլեան, պետական ծառայողներու կողմէ՝ ընկ. Աճարոնեան, ուսուցչական միութեան կողմէ՝ ընկ. Ա. Տէր Թովմասեան, կանանց Մասնութեան կողմէ՝ Օր. Լ. Տէր Սարգսեան, Քաղաքային Ինքնավարութեան կողմէ՝ ընկ. Մ. Մուսխեան եւայլն։

Ներկայ ժողովուրդը մեծ ցոյցեր ըրաւ այս առթիւ զօր. Փիլիւմեանին, զօր. Նազարբեկեանին եւ Դրօին, իսկ յոտնկայս յարգուրեցաւ Ա.բամի յիշատակը։

Ողջոյնի ճառերէն յետոյ կարդացուեցան գանազան հիմնարկութիւններէ ու քաղաքական հոսանքներէ ստացուած շնորհաւորականները։ Ամէնէն ժամանակ նուագախումբը երգեց դաշնակից եւ դրացի պետութիւններու եւ Հայաստանի քայլերգները։

Հանդէսը փակուեցաւ ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔով, եւ վարչապետ Պ. Խատիսեան պաշտօնական անձերու հետ եկաւ խորհրդարանի պատշգամբը, որտեղէն Միացեալ Հայաստանի անկախութեան յայտարարագիրը կարդաց Ժողովուրդին եւ զինուորութեան առջեւ. այդ պահուն Թնդանօթի 30 հարուածնկր ազդարարեցին հայութեան այդ օրուան նշանակութիւնն ու մեծութիւնը։

(Աշխատաւոր)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՆԻՇԵՐԸ

Հայաստանի Հանրապետութիւնը թղթատարական կարգադրութիւններ ընելէ ձեռնարկած է, այդ բանի համար միւս աէրութիւններին հետ բանակցութեան վաստ չինելով։

Թղթատարական նիշերի (timbre-poste) պատրաստութիւնը յանձնարարեր է փարիզի ժէջ Տիգրանա-կերտցի Տիար Մահաթճեանին։

ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՎ ՄԸ ԼՐԶՐՈՒՄԻ ՄԷՋ

Թիւրքերը համաձայնած ժը գտնուած են Էրզրումի ժէջ յունիս 26ին, Էրզրումի նախկին հրեսխան Հաճա Բաիֆ էֆէնտիի նախագահութեամբ։ Նախկին Թիւրքահայաստանի ուրիշ քաղաքներէն ալ իսկամ պատուիրակներ Էրզրում եկեր ժանակցելէ են այդ հանդիպումին։

Այս շարժումները ցոյց կուտան որ Թիւրքերը խլրտումներ կը պատրաստեն, որոնց առաջին առնչու համար Դաշնակիցները պէտք է փութան զօրք հասցնել այդ տեղեր ինչպէս կը տրամադրէ զինադադարի պայմանագիրը։

ՕՒԻԼԵՐՄ ՀԱՄԲԷՐԼԻՆ ՕՒՂԵԿՑՈՒԹԻՒՆԸ Կ·ՊՕԼԻՍ ՀԱՍԱԾ

Ամերիկայի զինադադար Ուիլսըմ Հասքել, որի համար հրատարակած էինք Ապրէլեան 49րդ թուին մէջ թէ խորհրդաժողովի յուլիս 5ի նիստին մէջ ընտրուած է Դաշնակից և ընկերակից աէրութիւններուն ներկայացուցիչ Հայաստանի մէջ, հատնորէն այժմ Կ·պոլիս հասած կը լինի, անկէ Հայաստան անցնելու համար։ Իրեն ուղեկից 15ի չափ մասնագէտ պաշտօնատարներ որոնք իր հրամանի տակ պիտի գործեն Հայաստանի մէջ, արդէն հասած են

կ.պոլիս յուլիս 11ին և հոն կապած են Տ. Հէնքէլի իր հետևորդներով մկոեկ գալուն, անոր հրահանգի համեմատ իրենց ուղեգիծը կարգադրելու և իրրև նախընթաց ուղեկիցներ ճանրայ ընելու համար։

Չգիտենք թէ ինչո՞ւ համար կ. պոլսի թերթերը Հայաստանի դիպուտատոր կառավարն զինադադար չէ քէլը. այդ անունը չհամապատասխաներ իր պաշտօնին։

ԼՕՒԻՐԵՐ ԿԱՐԻՆԷՆ, ԿԻԼԻԿԻԱՅԷՆ ԵՒ Կ. ՊՕԼՍԷՆ

«Տէր Դրանոզօգաղիէն Բօղ» լրագիրը իմացեր է թէ Լոնտոզ Անգլիացիները ստիպեր են Թիւրքերին որ Գարաուրղան Լոռւոյի երկաթուղային գիծը վերանորոգեն ամենակարճ ժամանակի մէջ որպէսզի հայ փախստականներին յատկացած ուտեստեղէնի փոխադրութիւնը ապահովուի։ Հայ կառավարութիւնը հրամայեր է տեղական իշխանութիւններին և ժողովրդին որ զօրակցին այդ գծի վրայ աշխատողներին։

Առայդ պղտիրէ կիմացուի որ արդէն մի քանի հազար անուած են 15.000 հայ փախստականների ներգաղթին համար, Մարզուամիջի ճանապարհով Լոռւոյ և Շաուախի ճանապարհով վան։

Կիլիկիա. — Հայ Ազգային Պատուիրակութեան ներկայացուցիչը Տ. Մ. Խատիսեան երբ հասեր է Կիլիկիա, ժողովուրդը փուռւոր ընդունելութիւն մըրեր է իրեն։

Տ. Տամատեանի հետ մէկտեղ Կիլիկիա հասեր է նաև զինադադար Մէնդ Մարի որ Ֆրանսական կառավարութեան կողմէ ղրկուած է այնտեղ իր վարժուհիքը չատ լաւ է հայերին հետ։ Աղջէն այդ երկուքը իրար ճանչցած էին փարիզի մէջ։

— Ատանայի Հայ Ազգային Միութեան ատենապետ Տօգդ. վարդապետեան յուլիս 11ին հասած է Ատանա, փարիզէն վերադառնալով։

— Տարսոնի Ճանօթ Հայերէն Տ. Մարտիրոս Շալվարճեան իր ամուսնութեան առթով 2000 ոսկի նուիրեր է ազգային զանազան բարեգործական հաստատութիւններու։ Տ. Մ. Շալվարճեան որ Տարսոնի Հայ Ազգային Միութեան մէջ ալ գործօն դեր ունի, կրնայ օրինակ հանդիսանալ ուրիշ կարող Հայերին ալ իրենց ուրախութեան ժամերին մէջ։

Կ.պոլիս. — Ազգային Երեսփոխանական ժողովը իր յուլիս 11ի նիստը նախ զոհվածներ ընդհանրապէս յիշատակելով լուած է Ցմէն. Թուրեան արքեպ. տեղեկատուութիւնը իր փարիզ կատարած պատրաստութեան պաշտօնին վրայ։ Փարիզի Համագումարի գործունէութեան մասին տարածուած մի քանի թիւրիմացութիւնները ուղղեր է։

Յետոյ դռնբաց նիստի մէջ կատարուեր է Ազգային նոր վարչութեան ընտրութիւնը, հինը հրաժարած լինելով ժողովը իր մեծամասնութեան քուէով ընտրեր է անոնք որ Ս. Պատրիարքը իրրև ընտրելի ներկայացուցեր էր։

Քաղաքական ժողովի անդամ ընտրուած են Տ.Տ. Դանիէեան Գրիգոր, Գարաեան Յարութիւն, Խոճամանեան Հայկ, Մարտաեան Միհրան, Տէր Մովսէսեան Դանիէլ, Օհանեան Ներսէս, Խորասանճեան Պետրոս, Սվաճեան Խաչիկ, Չէլեմունեան վահան և Շահրիման վահան։

Կրօնական ժողովի անդամ ընտրուած են Դարեհան, Մանկունի և Արշարունի եպիսկոպոսները, Գնել և Նարեգեան արքեպիսկոպոսները, Գաղափան Ծ. վարդապետ և փաշայեան, Տէլէճկեան ու Պօյաճեան քահանայներ։

ՀԱՑ ԿՈՑՍԵՐ ԵՒ ՀԱՐՍԵՐ ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏԻ ԹՐՔԱՑ ՀԱՐԷՄՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ (1)

Տիգրանակերտի թուրք երեւելիներէն Ղանիզատէ Օսման ազայի երեք որդւոց քաղաքապետ Տօգթոր Ձէվտէթի, իթթիհատապետ Ջէմալի և միւս հարիւրապետ Սերվէթի, ինչպէս նաև իրենց քոյրերու և ազգականներու տուներուն մէջ գտնուող թրքացեալ հայ կոյսերու և հարսերու անունները։

1. Խըզըլոցի Խասվարդ 8 տարեկան (2) (մոր անունը Աւաղիկ, եղբօր անունը Լևոն), իսլամ անունը Պախթիար։ Ղանիզատէ Տօգթ. Ձէվտէթի տունը որդեգիր կը գտնուի։

2. Խընուսցի Եպրաքսէ 11 տարեկան, իսլամ անունը Սեվտանէ։ Սպասուհի կը մնայ Տօգթ. Ձէվտէթի տունը։

3. Աբուսեռակ Մարգարեան Տիգրանակերտցի. 22 տարեկան. իսլամ անունը Նայիլա։ Պարձալ Տօգթ. Ձէվտէթին տունը։

4. Երզնկացի Սրբուհի 13 տարեկան, Հայ կաթոլիկ. վարժապետի մը աղջիկը. իսլամ անունը Սիհատ։ Տօգթ. Ձէվտէթի տունը սպասուհի։

5. Ռդնցի Զարիկ 12 արկն. իսլամ անունը Զօհրա։ Ղանիզատէ իթթիհատապետ Ջէմալին քով կը մնայ։

6. Զընջուցցի Բամբիշ 25 արկն. Թէքէրլի Սօղոյի հարսը՝ Հրիկը և եղբայրը Ամերիկա կը գտնուին· իսլամ անունով Լութֆիա։ Ղանիզատէ միւս հարիւրապետ Սերվէթի հետ բռնի ամուսնացած, որմէ երկու զաւակ ալ ծնած է։

7. Զընջուցցի Մարիամ 17 տարեկան, Տէմուրճի Կարապետի աղջիկը. իսլամ անունը Ֆաթմա։ Ղանիզատէ Սերվէթի սպասուհին է։

8. Սամսունցի ծանօթ մեծ վաճառական Կարապետի աղջիկը Հայկանոյշ 15 տարեկան, իսլամ անունը Կիւլլի. լաւ հայագէտ դպրոցական աղջիկ մ'է։ Պարձալ Ղանիզատէ Սերվէթի տունը կը պահուի։

9. Կարնեցի Մարիամ, 9 տարեկան, իսլամ անունը դարձալ Մարիամ։ Ղանիզատէ Սերվէթի տունը սպասուհի։

10. Եղեսիացի մեծահարուստ Մերգանեան Կարապետի աղջիկը Խանըմ. 17 տարեկան. իսլամ անուամբ Զեյնապ։ Ղանիզատէ Տօգթ. Ձէվտէթի տունը։ Ամուսնացուցած են յիշեալ Մուհամմէտ էֆ.ի որդւոյն Սըրրիին հետ։

26, 27 և 28. Տիգրանակերտցի Թիֆէնկճի Մկրտիչի կինը Ժ.Մարիամը և իր երկու աղջիկները մէկ մէկ Թուրքեր իւրացուցած են ամուսնութեամբ։ Սակայն յիշեալ ժահտեսի Մարիամի թուրք ամուսինը, որ Ա.ըղընցի պէկ մ'է եղեր, 1 տարի ետքը զոյն Ա.ըղընի փոխադրած ժամանակ ճանապարհին Մարիամի վրայի բոլոր ոսկեղէն զարդերը բռնի առնելէ յետոյ, սպաննելով կը ձգէ կերթայ։ Ա.յս կինը ամպարէի Նամառ Յարութիւնի աղջիկն է, որուն եղբայրը Կարապետ ողջ է կըսուի։

29. Տիգրանակերտցի Փուրունճի Մինասեան Յովհաննէսի մեծ որդին բանջարավաճառ Յովսէփի կինը Ա.ննան Ա.լթուն ախոռ գիւղին մօտ գիւղ մը մըթրըպ մը առած է. որմէ տղայ մ'ալ ծնած է։ Իսկ յիշեալ Յովսէփն և իր 4 ամուսնացեալ եղբայրքը իրենց բոլոր ընտանիքներով ըսպաննուած և կողոպտուած են։

30. Տիգրանակերտցի Պուսատնենց Զաուշօֆլի Յովհաննէսին, որ գործաւոր բանակի մէջ սպաննուած է, կինը կատարելիէն իր երեք տղայ զաւակներովը գրաւուած է Թուրք դեղագործ Ասլըի պէյի կողմէ, որմէն 2 աղջիկ ևս ծնած է։ Վերջերս լսեցինք թէ բոլոր զաւակները առնելով փախած է Տիգրանակերտէն։

31. Ա.ւետեան Տիքիճի Մկրտիչը սպաննած էն, որուն կինը Մնուշ և տղան Յովհաննէս թրքացեալ կը մնան թուրքի մը տունը Սևերեկ։

32 և 33. Տիգրանակերտցի Լալա Ա.բրահեան Տիգրանի երկու ազջիկները Աչինեն ու Պայճաւը Մարտինի մէջ երկու թուրքեր ամուսնութեամբ իրացուցած են։

34 և 35. Տ.կերտցի Պատմաճեան Պօղոսի աղջիկը Զոհրան և քենին Պայճաւը որ Մանուկ Թոփմասեանց հարսն է, երկուքը միասին մէնզիլճի թուրք մը առած է կընուբեան։ Զոհրայի եղբայրն ալ միասին քովերնին կը մնայ։

36. Մարճի Կիրակոսի աղջիկը Ափանանն կնութեան առած է Ա.լթուն ախոռ գիւղէն չկրնանք ժ.։

37 և 38. Տիգրանեան Խաչատուրի երկու աղջիկները Տ.կերտ հարուստ թուրքի մը առն կը մնան։ Միւսն անունը Սաթենիկ էր, միւսինը Թագուհի։

39. Ձիքմփարմակ թէրզի Կիրակոսի աղջիկը, որ Ֆարիշեանններու հարսն էր, էրիկը, հայրը սպաննած և դինքը Մարտինէն թուրք մը առած է, որ տարիէ մը կը սակկ։ Այս անգամ ուրիշ թուրք մը առած է։

40. Հազարապետ Տօգթոր Յարութիւն Հէվճէի փոքր աղջիկը Տիգրանակերտի ուերակ վաղոցներուն մէջ կանանչիկէն ծախող տարին կարգի թուրք մը առած է, որուն մայրն ալ հետն է. իսկ Տօգթորը Մուսուլ քչուղներուն հետ սպաննուած է Տիգրիսի եզերքը 700 ընկերներով...։

41. Տ.կերտցի երեւելիներէն Նշան Շէրիճեանը իր կնոջ Զոհրային հետ տարագիր քշուած ժամանակ Հալէպի համբուն վրայ տասիկաններէն կնոջը տանէն կապանելէն և կինը թուրք մը կիրացուելէ։ Սակայն ի վերջոյ Հայ մը կը յաջողի ազատել զայն որ հիմայ Հալէպ կը գտնուի։

42. Իլմանեան Կարապետի աղջիկը... Տ.կերտի մէջ թուրք մը առած է կնութեան։

ՎՇՏԱՖԻ
(Շարունակելի)

ՅԱՂԹՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐ ՀԱՄԱՐ

Փարիզի «Հայ Տեղեկատուպիւրօն» հաղորդած է մեզ հետեւեալը.

Փարիզի Հայ Մտաւորական Միութիւնը, եկեղեցիի Հոգաբարձութիւնը և Հայ կամաւորներու Յանձնախումբը, իրաւունքի և Արդարութեան յատկանակը տօնելու համար ինկայք մը սարքելով յուլիս 17ի հինգշաբթի երեկոյ Բրէս Լդրան-Ժէրի Ֆրանսական Ակումբին մէջ հաւաքած էին փարիզի հայ գաղութէն ընտրովի մաս մը ինչպէս և հայ դատին պաշտպան չատ մը անուանի Ֆրանսացիներ։

Հանրապետութեան նախագահ Տ. Փուէնգարէ ցաւ յայտնած էր որ նախապէս ուրիշներէ խոստում ըրած լինելով չկրնար ընդունիլ իրեն եղած հրաւէրը։ Վարչապետ և պատերազմական նախարար Տ. Գլէմանսօ իր կողմէ ներկայացուցիչ ըրկած էր դնդապետ Գանդաղնէրը և Երեսփոխանական ժողովի ատենապետ Տ. Տէշանէլ՝ Տ. Րոպէր Միէսօ-ղրըն։ Ներկայ էին Տ.Տ. Տըրի Գաշէն, Երեսփոխան և Ֆրանս-Արմէնի Յանձ-

Նախմբին նախագահ Շ. կէրնիէ, փարիզի բազաքապետական խոր հըրգին դեր. նախագահ Բօլ Ֆլէօրօ, ֆրանսական կառաւար անդամ կիւսդաւ Շլէօմպէրժէ, Օկիւդ կօվէն, Ալֆրէտ վալէթ, Գաժիյ Մօպլէր, կապրիէլ Մուրէյ, փաստաբան Անրի Գալէն, Լիւտովիկ տը Գոնդանսոն, կասդոն Տէշան, աբբայ Տըլարիւ, Ֆրէտէրիկ Մազլէր, Բօլ Տէֆէօյ, Էմիլ Բինեօ եայլն եայլն։

Ձառեր խօսեցան Տ. Ա. Զօպանեան՝ փարիզի Հայ Մատուռական Միութեան նախագահը, Ն. վ. Պօղոս Նուպար փաշա՝ Հայ Ազգային Պատուիրակութեան նախագահը և Տ. Ա. Ահարոնեան՝ Հայ Հանրապետեան Պատուիրակութեան նախագահը, որոնք կարգով փառաբանեցին Ֆրանսան և իր դաշնակիցներուն ազատարար յաղթութիւնը և Հայերու երախտագիտութիւնը յայտնեցին Ֆըրանսական ազնիւ և փառաւոր ազգին, իրաւունքի և Արդարութեան պաշտպանին։

Պատասխանեցին Տ. Տ. Տրնի Գոչէն, Բօլ Ֆլէօրօ և Էմիլ Բինեօ, որոնք անգամ մը ևս հաստատեցին Ֆրանսայի յարատև և իսրին հաւակրութիւնը Հայաստանի համար և վստահացուցին Հայերը իրենց քաջարի հայրենիքի ամբողջական և ժամանակ ազատութեան մասին։

ՏԵՂԱԿԱՆ

Սպայ Տիրան Մ. Թէքէեան որ Միջերկրականի ֆրանսական նաւատորմին մէջ թարգմանի պաշտօն կը վարէր և վերջերս ալ կիլիկիա դրնացած էր պատրաստ մը ընելու համար, անցած չաբաթ Մէսաժըրիի «Լօ Պիւս» չոգենաւով վերադարձաւ Մարսէյլ և չաբաթ օր դնաց փարիզ, մի քանի օր այնտեղ անցուցնելու համար։

ԼԱ ՀԱՅԻ ՀԱՑ ԿԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ ԵՒ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸՆ

Ծանուցում

կը խնդրենք մեր թղթակիցներէ որ բարեհաճին ուղղել իրենց նամակները ինչպէս նաև թերթերը մեր հետեւեալ նոր հասցէին.

Bureau arménien de Volontariat et de Rapatriement
102, rue du Marais
Bruxelles (Belgique)

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ՀԵՏ

Գերմանիոյ հետ կնքուած խաղաղութեան դաշնագիրը վաւերացուցած Գերմանիոյ Ազգային ժողովն, Անգլիոյ խորհրդարանն ալ վաւերացուցած է այդ դաշնագիրը ինչպէս նաև Անգլիոյ և Ֆրանսայի միմեանց Գերմանիոյ նկատմամբ կընքուած մասնաւոր դաշնագիրը։ Նաև այժմ Իտալիան, Ֆրանսան և Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները որոնց երեսփոխանական և ծերակոյտ ժողովները մօտիկ օրեր կը վերջացնեն վիճաբանութիւնները և կը վաւերացնեն։

ԱԻՍՏՐԻԱՑԱՆՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Աւստրիական պատուիրակութեան նախագահը լէհներէ յուլիս 27ին Սէն-Ժէրմէն վերադարձաւ Աւստրիան, իր առաջին գործն եղաւ յանդրել Խորհրդաժողովէն որ իրեն արուած 10 օրի պայմանաժամը 7 օր ևս երկարաձգուի։

ՊՈՒԼԿԱՐ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Պուլկար պատուիրակութիւնը Սիւթսի ճանապով հասաւ Փարիզ յուլիս 26ին եւ տեղաւորուեցաւ Նէօյիի, Մասրիտի ամառանոցը։

Իրեն ներկայացուելիք խաղաղական դաշնագրին համեմատ Պուլկարիան ետդային կորուստներէ զատ պիտի պարտաւորի երեք միլիար ֆրանգի չափ վնասի հատուցում ընել։ Ա.րդ գումարի մեծ մասը պիտի տրուի Սերպերին, Ռումէններին եւ Յունաստանին։

ՆՈՐ ՕՏԱՅՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Histoire Universelle par Etienne Asolik de Taròn (2e partie), traduite de l'arménien et annotée. Thèse complémentaire pour le doctorat ès lettres présentée à la Faculté des Lettres de l'Université de Paris, par Frédéric Macler. Paris. Imprimerie Nationale. 1918.

(Նախնի հայ պրականութիւնն ու մեր պատմագիրները Եւրոպացիներին ծանօթացնելու կարեւորութիւնն ըմբռնող և ձեռնհաս անձնաւորութիւններ, հայ կամ եւրոպացի, երեւան եկած են երբեմն, որոնք մեր նախնեաց մատենագրութիւններէն այս կամ այն թարգմանած են եւրոպական լեզուներ։

Հանգուցեալ Նուպար փաշան ըմբռնելով այդ գործին կարեւորութիւնը, իբրև առաջնորդ և պատճառ մեկնաւ, իր հովանաւորութեան տակ առած էր մի ժամանակ անանց հրատարակութեան բազմաձախս գործը և փարիզի Արեւելեան կենդանի լեզուներու վարժարան ին հայերէնի դասախօս միջոց Լանկլուա անունով մը նախնի մատենագրութիւններէն ֆրանսերէն թարգմանութեամբ հրատարակութիւնը. բայց առանցմէ 15ի չափ միայն լոյս տեսած էին գեռ, երբ Լանկլուա կանխահաս մահով գործին շարունակութիւնը։

Այսու ամենայնիւ, ուրախալի է գտնել որ մերվի ընդ մերվի նայելն և բնան կազան հայագէտ անձնաւորութիւններ որոնք մեր հին մատենագրութիւններէն իր մը անհայտ հատորը քաշարժ և ստուգաբանութեան արժանի գրականութիւնը Եւրոպայի ներին ծանօթացնելու դժուարին ձեռնարկը յառաջ կը տանին։ Ասոնցմէ մին է և բրոֆ. Ֆրէտէրիկ Մազլէր, ֆրանսական կառավարութեան 1795էն ի վեր փարիզի մէջ հաստատած «Արեւելեան կենդանի լեզուների վարժարան»ին հայերէնի այժմեան պատասխօսը, որ Հայ ազգին և գրականութեան վերաբերեալ իր զանազան հրատարակութիւններէ զատ, վերջերս ի լոյս ընծայած է նաև մեր ԺԱ. դարի մատենագիր Տարանացի Մաթէոսեան Ասոլիկի Տիեզերական Պատմութեան Բ մասի այս թարգմանութիւնը, որի Ա մասի թարգմանութիւնը 1883ին լոյս տեսած էր արդէն հայագէտ Լուսուարա Տիլօրէէի թարգմանութեամբ։

Պատմական տեսակէտով չատ կարեւոր այս գործը, որի հրատարակութիւնը փարիզի Ազատէմիի հատանութեանն արժանացած է, կը պարունակէ նաև հմտալից բազմաթիւ ծանօթութիւններ, որոնք լոյս կը սփռեն Ասոլիկի պատմագրութեան շատ մը կէտերու վրայ։

Ֆ. Մազլէրի այս հետաքրքրական գործը ունենալ փափաքողները պէտք է դիմեն փարիզի Բօլ կէօթնէր գրատվաճառանոցին (Paul Geuthner, 13, rue Jacob։

* * *

Հայ բժշկութեան տուած զոհերը. Յուցակագրուած վաւերական փաստերով։ Կ.պոլիս. «Կիլիկիա» գրատուն, թիւ 37, Գապրիսթան փողոց, Բէյօղ, 1919։

(Կ.պոլիս կազմուած Հայ բժշկական Միութիւնը իր հրատարակած այս գրքոյկի մէջ յանդնէ յանուանէ յիշատակած է այն բոլոր հայ բժիշկ ներքը ու դեղագործներքը որոնց վրայ յարձակեցաւ վերջերս թիւրք կառավարութիւնը բարիներէ մը աւելի կատարութեամբ, հայ մատուռական ներքինը գիշատելու և բնաջինջ դարձնելու նպատակով։ Այդ նահատակուած հայ բժիշկներէն և դեղագործներէն, որոնց հատագումարի թիւը այս գրքոյկի մէջ հասած է 168ի, ո՛ր ծնած, ո՛ր ուսում առած, ո՛ր և ի՛նչ հանգամանքներէ ապանուած և քանի՛ տարեկան ապանուած լինելու մասին ծանօթութիւններ ըրած են վաւերական աղբիւրներէ քաղուած։

Հրատարակիչ Բժշկական Միութիւնը իրեն մասին իր տուած տեղեկութիւններուն մէջ փաստերով կը հաստատէ նաև թէ սկզբնապէս թիւրք բժիշկներ՝ ընդհանրապէս հայ ժողովրդի և մանաւանդ իրենց հայ պաշտօնակիցներուն ապանութեան մէջ՝ ի՛նչպիսի վատ դերեր կատարած են։

Անոնք որ իրենց ազգական կամ ծանօթ բժշկի մը թիւրքերէն ապանուած լինելու մասին տեղեկանալ կուզեն, ինչպէս և ամէն անոնք որ պատերազմի միջոցին հայ ազգին իր մատուռականութեան բժշկական մասին մէջ, ու բրականութեամբ ալ աշխատանքները կարևոր մի՛ մը կը կազմէին, ունեցած ասկալի կորուստովը կը հետաքրքրուին, այն դըրքոյկը ստանալու համար պէտք է դիմեն Կ.պոլիս «Կիլիկիա» գրատան վերոյիշեալ հասցէով։)

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԾԱԽՄԻ ԴԻՐՔԵՐ

Jean Aicard de l'Académie Française. ARMÉNIE La plainte arménienne (Ժան Էգարի գրած մէկ ոտանաւոր քանաստեղծութիւնը Հայաստանի վրայ։ Ֆրանսերէն բնագրին հետ հայերէնն ալ դրուած է, որը թարգմանած է Ա. Զօպանեան։ Վերջն ալ աւելցուած են Հ. Ս. Երեմեանի .Vêpres Arméniennes եւ Nos Morts քերթուածներէն Ժան Էգարի յարատացութեամբ առած (paraphrasé) ընտիր նատուածները։ Գին 1,60 1,70)։

Գանթարեան — Բառգիրք Գաղղիերէն-Հայերէն Տաճկերէն հայատառ. ճոխացած Բ. տպագրութիւն. 1912։ Մանրատառ երկհիշեան 1238 երեսներէ բազկացած ստուար գործ մը։ Ֆրանսերէն իւրաքանչիւր բառի հնչումը հայերէն տառերով ալ դրուած է։ Գին 8 ֆրնգ. 50 սնդմ.։ Մարսէյլէն դուրս՝ ճանապարհածախքով 9 ֆր. 75 սնդմ.։ Յանձնարարուած (recommandé) ծրարով 10 ֆր.։

Հ. Ա. Գոմսաքճեան. — ԲԱՌԻՒՐՔ ԳԱՂՂ.-ՀԱՅ.։ վէնեաիկ Ս. Ղազար. 1914։ Գին 2 ֆր.90 (3,10)։

(Գրպանի փոքրագիր բառարան մ՛է 710 երեսներէ բազկացած, ամէնագին ֆրանսերէն գրկէ բոլոր գործածական բառերը պարունակող. վերջը գրուած է նաև անկանոն բայերի խնամարհուր։)

Հ. Ա. Գոմսաքճեան. — ԳԼՊԱՆԻ-ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅ-ԳԱՂՂ.։ 1914։

Մանր տառերով ու մաքուր տպագրութեամբ 360 երեսներէ բազկացած բառգրքոյկ մ՛է որ 5.000ի չափ բառ կը պարունակէ և վերջն ալ բնտանեկան կարդ մը խօսակցութիւններ գրուած են, ֆրանսական բացատրութեան տեղերին ծանօթացնելու համար) 2 ֆր. 50 (2,60)։

Հ. Սահակ Տէր Մովսէսեան. — ԲՐՆՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ. Սկիզբէն մինչև մեր օրերը։ 8 ֆր. (9)։

(694 էջերէ բազկացած ստուար հատոր մ՛է այս, հնութիւններու վերաբերեալ բազմաթիւ նկարներով, ատեղուած թըղթականներով։ Հայրենասիրական քաղցր չունչ մը կը փչէ գրքին առաջին էջէն մինչև վերջինը։ Ընթերցողը հոն կը հանդիպի հեղինակին հայ թագաւորներու նախատակային և պետաւորութեան վերաբերեալ հետաքրքիր տեղեկութիւններուն, ինչպէս հայ ժողովրդի նկարագրի և քաղաքակրթութեան մասին կարեւոր ծանօթութիւններու, հատատուած պատմական հիմերի վրայ։

Պօղ եւ Վիրգինի (Աբերտղ պատմագրութիւն մը որ ֆրանսերէնէ թարգմանուած է գրէթէ ամէն լեզուի, ինչպէս և հայերէնի թէ գրաբար և թէ աշխարհաբար և զանազան անձերէ։ Մեզ մատուցուած գեղեցիկ աշխարհաբար թարգմանութիւնն է Գ. տպագրութիւնն է, պատկերներով զարդարուած 2 ֆր. և 50 սնդմ. (2,80)։

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Ս. ՓՈՐԹՈՒՔԱԼԵԱՆ
ՄԱՐՍԷՅԼ

Հայերէն Տպագրատան . Փորթուգալեան
Le Gérant : François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi